

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS PAŽANGOS DEPARTAMENTO
KAIMO REIKALŲ IR DARNIOS PLĖTROS SKYRIUS**

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446 32 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TAP-16-109) (15-13685(2))**

PAŽYMA

2016-02-29

Nr. NV-640

Vilnius

Projekto rengėjas: Žemės ūkio ministerija

Projekto tikslas, esmė: Įstatymo projektas parengtas vykdant Vyriausybės pasitarimo 2015 m. kovo 13 d. protokolo Nr. 11 sprendimą, kuriuo Žemės ūkio ministerijai pavesta pateikti Vyriausybei įstatymo pakeitimus, suteikiant Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos įgaliojimus ginti viešąjį interesą teisme valstybinės žemės naudojimo, valdymo ir disponavimo srityje. Vyriausybė 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimu Nr. 916 pritarė Žemės įstatymo Nr. I-466 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui ir pateikė jį svarstyti Seimui. Seimas 2015 m. lapkričio 19 d. posėdyje pateiktam projektui buvo nepritarė ir nuspręsta jį grąžinti iniciatoriams tobulinti.

Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti galimybę Nacionalinei žemės tarnybai, kaip valstybinės žemės valdytojai, kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, kai viešasis interesas pažeistas valstybinės žemės naudojimo, valdymo bei disponavimo ja srityje. Nacionalinei žemės tarnybai tokia teisė būtų suteikiama tais atvejais, kai viešasis interesas būtų pažeistas dėl savivaldybės ar kitos įstatymų nustatytos institucijos veiksmų ar neveikimo.

Siekiant aiškumo ir išsamumo papildomai siūloma įtvirtinti, kad tuo atveju, jeigu viešasis interesas pažeistas dėl Nacionalinės žemės tarnybos arba institucijų, kurių funkcijas ji perėmė, veiksmų ar neveikimo, dėl viešojo intereso gynimo ši tarnyba turėtų kreiptis į prokuratūrą.

Projektas patikslintas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2015 m. spalio 14 d. išvados Nr. XIIP-3480 2 punkto pastebėjimą, kad kartu su sprendimais turėtų būti nurodomi ir kiti veiksmai ar neveikimas, dėl kurio gali būti kreipiamasi į teismą.

Derinimas: Projektas patikslintas pagal Teisingumo ministerijos pastabas.

Atsižvelgiant į Ministerijų atstovų 2016 m. vasario 9 d. pasitarimo sprendimą, projektas patikslintas atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pastabas, patikslintas aiškinamasis raštas ir Vyriausybės nutarimas.

Dalykinio vertinimo išvada: Projektui pastabų nebeturime. Teikiamas projektas iš esmės atitinka Vyriausybės darbo reglamento reikalavimus.

Kaimo reikalų ir darnios plėtros skyriaus patarėjas

A. Zulonas

Arvidas Zulonas, tel. 8 706 63 722, el. p. arvidas.zulonas@lr.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2016-02-22

Nr. 2D-404 (12.153)

Teisingumo ministerijai

I 2016-02-09

Nr. 6 kl. 14

DĖL PATIKSLINTŲ NUTARIMO PROJEKTO IR AIŠKINAMOJO RAŠTO TEIKIMO

Teikiame po 2016 m. vasario 9 d. ministerijų atstovų pasitarimo pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2016 m. sausio 26 d. išvados Nr. NV-262 pasiūlymus papildytus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl patobulinto Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektą ir aiškinamąjį raštą.

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Aiškinamasis raštas, 6 lapai.

Ministrė

Virginija Baltraitienė

Daiva Radzevičiūtė, tel. (8 5) 239 1351, el. p. daiva.radzeviciute@zum

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ
NUTARIMAS
DĖL PATOBULINTO LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446
32 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO PATEIKIMO
LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

2016 m. d. Nr.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti patobulintam Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Seimui.
2. Įgalioti žemės ūkio ministrę Virginiją Baltraitienę, o jai negalint dalyvauti – žemės ūkio viceministrą Albiną Ežerskį, atstovauti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, svarstant nurodytą įstatymo projektą Lietuvos Respublikos Seime.

Ministras Pirmininkas

Žemės ūkio ministras

Žemės ūkio ministerijos
Teisės departamento direktorius
Andrius Buriėga

Mali.
Žemės ūkio ministrė
Virginija Baltraitienė
2016.02.17

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ĮSTATYMO
NR. I-446 32 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – Konstitucinis Teismas) yra pripažinęs, kad „viešojo intereso, kaip valstybės pripažinto ir teisės ginamo visuomeninio intereso, įgyvendinimas yra viena iš svarbiausių pačios visuomenės egzistavimo ir raidos sąlygų“, o asmens ir visuomenės interesų derinimo problemą yra iškėlęs į konstitucinių principų lygmenį. Pagal Konstitucinio Teismo jurisprudenciją viešasis interesas – tai visuomenės ar jos dalies interesai, kuriuos valstybė, vykdydama savo funkcijas, įpareigota užtikrinti ir tenkinti. Jis suprantamas kaip objektyviai egzistuojantis teisetas asmens ar asmenų grupės lūkestis, kurį asmuo (asmenų grupė) puoselėja teisinėje valstybėje ir kuris išeina už privataus intereso ribų. Viešojo intereso, kaip valstybės pripažinto ir teisės ginamo visuomeninio intereso, įgyvendinimas yra viena svarbiausių pačios visuomenės egzistavimo ir raidos sąlygų (Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d., 2001 m. balandžio 2 d., 2005 m. gegužės 13 d. nutarimai). Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje konstatuota ir tai, kad pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją valstybė yra nuosavybės teisės subjektas. <...> Jai nuosavybės teise priklausantis turtas turi būti tvarkomas taip, kad jis tarnautų bendrai tautos gerovei, visos visuomenės interesui. Valstybės turtas yra viena iš priemonių užtikrinti viešąjį interesą, socialinę darną. <...> Dėl to visos valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo bei disponavimo juo, privalo laikytis Konstitucijos normų bei principų. Pagal Konstituciją valstybės turtas negali būti valdomas, naudojamas, juo negali būti disponuojama taip, kad jis tenkintų tik kurios nors vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesus arba poreikius, jeigu tai neatitinka viešojo intereso, visuomenės poreikių (Konstitucinio Teismo 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas savo aktuose yra ne kartą konstatavęs, kad žemė yra ypatingas turtas, ypač svarbus visai visuomenei. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje taip pat konstatuota, kad, nustačius faktą, jog valstybės institucijos priimtas aktas prieštarauja imperatyviosioms įstatymo normoms, neabejotinai viešasis interesas yra šį pažeidimą kuo greičiau pašalinti.

Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 7 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad valstybinės žemės patikėtiniai valdo, naudoja jiems patikėjimo teise perduotą žemę bei ja disponuoja šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis visuomenei naudai.

Remiantis nurodytais Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimais, darytina išvada, kad institucijų ir pareigūnų tinkamas, neprieštaraujantis imperatyviosioms įstatymų normoms funkcijų, susijusių su valstybinės žemės valdymu (tiek valstybei nuosavybės teise priklausančios žemės perleidimu privačion nuosavybėn, tiek suteikiant ją naudotis), vykdymas yra viešojo intereso dalis.

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2014 m. birželio 27 d. potvarkiu Nr. 124 sudaryta darbo grupė, kuriai buvo pavesta išnagrinėti Valstybės kontrolės 2014 m. gegužės 23 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VA-P-40-1-6 „Viešojo intereso gynimo organizavimas“ nustatytus viešojo intereso gynimo organizavimo trūkumus, esamą teisinį reguliavimą ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei siūlymus, kokioms valstybės institucijoms ir kokius įgaliojimus kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo tikslinga išplėsti. Darbo grupė, išanalizavusi esamą teisinį reguliavimą, teismų praktiką viešojo intereso gynimo srityje, įvertino su viešojo intereso gynimo organizavimu susijusias praktines problemas ir padarė išvadą, kad pagal esamą teisinį reguliavimą tik prokurorai turi įgaliojimus, esant pagrindui, ginti asmens, visuomenės ar valstybės teises ir teisėtus interesus, tuo tarpu kiti subjektai (valstybė ar savivaldybių institucijos, įstaigos ir kt.) gali ginti viešąjį interesą tik įstatymų tiesiogiai nustatytais atvejais. Darbo grupė pažymėjo, kad Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra konstatavęs, jog žemės, kaip riboto išteklių, tinkamas naudojimas yra žmogaus ir visuomenės išlikimo ir raidos sąlyga, tautos gerovės pagrindas; jos, kaip gamtos išteklių, racionalaus naudojimo užtikrinimas yra viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė (Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d., 2006 m. kovo 14 d. ir kiti nutarimai). Darbo grupei Generalinė prokuratūra nurodė keletą institucijų, kurios pagrįstai kreipiasi į prokurorus dėl viešojo intereso gynimo teisme ir kurioms, Generalinės prokuratūros nuomone, turėtų būti suteikti įgaliojimai pagal kompetenciją ginti viešąjį interesą teisme. Todėl darbo grupė pritarė Generalinės prokuratūros siūlymui dėl įgaliojimų ginti viešąjį interesą teisme suteikimo Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Nacionalinė žemės tarnyba). Teisę teikti ieškinį teismui ginant viešąjį interesą taip pat pasiūlyta suteikti Valstybinei miškų tarnybai bei Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos – atitinkamai šioms institucijoms priskirtose valdymo srityse.

Atsižvelgdama į Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimus bei darbo grupės siūlymą, Žemės ūkio ministerija pagal kompetenciją parengė Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, kuriuo siūlo Nacionalinei žemės tarnybai suteikti teisę kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, kai viešasis interesas pažeistas valstybinės žemės naudojimo, valdymo bei disponavimo ja srityje.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorė – Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2014 m. birželio 27 d. potvarkiu Nr. 124 sudaryta darbo grupė, pasiūliusi įstatymu suteikti Nacionalinei žemės tarnybai įgaliojimus ginti viešąjį interesą teisme valstybinės žemės naudojimo, valdymo ir disponavimo ja srityje.

Įstatymo projektą parengė Žemės ūkio ministerijos Žemės ir išteklių politikos departamento (direktorius Algirdas Sereika, tel. 239 1338) Žemės teisės skyriaus (vedėja Gintarė Tumalavičienė, tel. 239 1346) vyriausioji specialistė Daiva Radzevičiūtė, tel. 239 1351, el. p. daiva.radzeviciute@zum.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnio 2 dalį prokuroras įstatymo nustatytais atvejais gina asmens, visuomenės ir valstybės teises bei teisėtus interesus.

Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 2 straipsnio 2 dalies 7 punkte nustatyta, kad prokuratūra įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka gina viešąjį interesą.

Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 3 dalį įstatymų numatytais atvejais prokuroras, valstybės ir savivaldybių institucijos ir kiti asmenys gali pareikšti ieškinį ar pareiškimą viešajam interesui ginti, pagal 49 straipsnio 1 dalį prokuroras turi teisę pareikšti ieškinį ar pareiškimą viešajam interesui ginti šiame kodekse, Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse ir kituose įstatymuose numatytais atvejais ir kitais atvejais, kai yra pagrindas ginti asmens, visuomenės ar valstybės teises ir teisėtus interesus, pagal 49 straipsnio 2 dalį įstatymų numatytais atvejais valstybės ir savivaldybių institucijos ir kiti asmenys gali pareikšti ieškinį ar pareiškimą viešajam interesui ginti.

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 56 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, administravimo subjektai, valstybės institucijos, įstaigos, organizacijos, tarnybos ar fiziniai asmenys gali kreiptis į teismą su pareiškimu, kad būtų apgintas viešasis interesas arba apgintos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai.

Taigi galiojančiuose teisės aktuose prokurorams įtvirtinta pareiga ginti viešąjį interesą. Galimybė ginti viešąjį interesą yra numatyta ir valstybės institucijoms, tačiau tai įmanoma tik tuo atveju, kai konkrečios valstybės institucijos veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatyti įgaliojimai kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo. Žemės naudojimą, valdymą ir disponavimą ja reglamentuojančiuose įstatymuose valstybės institucijoms nėra numatyta galimybė kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo. Todėl šioje srityje pagal galiojančius teisės aktus viešąjį interesą ginti gali tik prokurorai.

Šiuo metu pagal Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 18 straipsnį skundus dėl žemės reformos metu suformuotų žemės sklypų tinkamumo, žemės privatizavimui, nuomai ir perdavimui neatlygintinai naudotis parengtų dokumentų ir įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimų neatitikties iki sprendimo dėl valstybinės žemės įsigijimo, nuomos ar perdavimo neatlygintinai naudotis priėmimo nagrinėja Nacionalinės žemės tarnybos teritoriniai padaliniai. Teritorinių padalinių sprendimai ir veiksmai (neveikimas), išskyrus sprendimus atkurti nuosavybės teises, suteikti žemės sklypą nuosavybėn neatlygintinai, parduoti, išnuomoti ar perduoti naudotis neatlygintinai žemės sklypą, skundžiami Nacionalinės žemės tarnybos vadovui išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka, o šio priimtas sprendimas – teismui.

Taigi pagal galiojančias nuostatas Nacionalinė žemės tarnyba tikrina savo teritorinių padalinių veiksmų teisėtumą vykdant žemės reformą. Pažymėtina, kad žemės tvarkymo ir administravimo sritis yra labai plati ir reikalauja specifinių (žemėtvarkos, kadastro ir kt.) žinių, todėl paprastai būtent Nacionalinė žemės tarnyba yra ta institucija, kuriai pagal kompetenciją nagrinėti persiunčiami ir kiti pranešimai apie pažeidimus, padarytus šioje srityje.

Nustačius pažeidimus, kurių negalima ištaisyti administracine tvarka, Nacionalinė žemės tarnyba apie juos praneša prokuratūrai. Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, ši institucija 2013-2015 metais iš viso į prokuratūrą dėl viešojo intereso gynimo kreipėsi 214 kartų, iš kurių 193 atvejais buvo inicijuotas viešojo intereso gynimas teisme. Atkreiptinas dėmesys, kad būtent Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, atsižvelgdama į jau susiklosčiusią bendradarbiavimo praktiką, Ministro Pirmininko 2014 m. birželio 27 d. potvarkiu sudarytai darbo grupei nurodė, kad Nacionalinei žemės tarnybai galėtų būti suteikti įgaliojimai pagal kompetenciją ginti viešąjį interesą teisme.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Pažymėtina, kad sprendimai dėl nuosavybės teisių į žemę atkūrimo ar valstybinės žemės suteikimo nuosavybėn neatlygintinai, pardavimo, nuomos, perdavimo neatlygintinai naudotis turi viešojo intereso apsaugos elementų, o tai reiškia, kad yra viešasis interesas spręsti klausimą dėl jų panaikinimo, jeigu tokie sprendimai priimti pažeidžiant imperatyviasias įstatymų normas.

Neturėdama galimybės kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo tiesiogiai, Nacionalinė žemės tarnyba kreipiasi į prokuratūrą, prašydama, kad prokuroras kreiptųsi į teismą dėl viešojo intereso gynimo. Šiuo atveju ilgėja viešojo intereso gynimo procesas ir taip netaupiai naudojami žmogiškieji ištekliai.

Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti galimybę Nacionalinei žemės tarnybai, kaip valstybinės žemės valdytojais, kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, kai viešasis interesas pažeistas valstybinės žemės naudojimo, valdymo bei disponavimo ja srityje. Nacionalinei žemės tarnybai tokia teisė būtų suteikiama tais atvejais, kai viešasis interesas būtų pažeistas dėl savivaldybės ar kitos įstatymų nustatytos institucijos veiksmų ar neveikimo (pvz., savivaldybė, valdydama patikėjimo teise valstybinės žemės sklypą, sudarytų neteisėtą žemės nuomos sandorį). Toks sprendimas priimtas dėl to, kad valstybės institucija negali ginčyti savo priimtų sprendimų, net ir tuo atveju, jeigu sprendimų ginčijimas būtų susijęs su viešojo intereso gynimu, kadangi taip būtų sąlygotas interesų konfliktas, be to, teisės aktų nuostatos nenumato, kad pareiškėjas (ieškovas) ir atsakovas byloje galėtų sutapti.

Todėl dėl reguliavimo aiškumo ir išsamumo papildomai siūloma įtvirtinti, kad tuo atveju, jeigu viešasis interesas pažeistas dėl Nacionalinės žemės tarnybos arba institucijų, kurių funkcijas ji perėmė, veiksmų ar neveikimo, dėl viešojo intereso gynimo ši tarnyba turėtų kreiptis į prokuratūrą. Kaip jau minėta, pagal galiojančias Žemės reformos nuostatas Nacionalinė žemės tarnyba tikrina savo teritorinių padalinių veiksmų teisėtumą vykdant žemės reformą. Siūlomos nuostatos tikslas yra įstatyme įtvirtinti pareigą Nacionalinei žemės tarnybai, pagal Žemės reformos įstatymą išnagrinėjusiai skundą, pranešti apie nustatytus teisės aktų pažeidimus prokuratūrai. Tokios nuostatos priėmimas nepalikėtų galimybės Nacionalinei žemės tarnybai pasirinktinai spręsti dėl informavimo apie viešojo intereso pažeidimus, už kuriuos būtų atsakinga ši institucija, ir įpareigotų aktyviai veikti siekiant juos ištaisyti.

Be to, atsižvelgiant į tai, kad keičiamo Žemės įstatymo 32 straipsnio 3 dalis skirta nustatyti tik Nacionalinės žemės tarnybos funkcijoms, šios nuostatos priėmimas nepanaikintų kitoms institucijoms teisės kreiptis į prokuratūrą perduodant informaciją apie joms žinomus viešojo intereso pažeidimus žemės tvarkymo ir administravimo srityje.

Priėmus siūlomus pakeitimus, Nacionalinė žemės tarnyba nustatytais atvejais galės greičiau ir efektyviau reaguoti į nustatytus viešojo intereso pažeidimus, tokiu būdu sudarant prielaidas greitesniam nustatytų pažeidimų pašalinimui. Kadangi, kaip jau minėta, žemės tvarkymo ir administravimo sritis yra labai plati ir reikalauja specifinių žinių, manome, kad būtent šioje srityje siūloma nustatyti viešojo intereso gynimo funkcija nedubliuos kitų institucijų (pvz., Vyriausybės atstovo) funkcijų.

Pažymėtina ir tai, kad minėta Ministro Pirmininko 2014 m. birželio 27 d. potvarkiu sudaryta darbo grupė taip pat nurodė ir kitas institucijas, kurioms galėtų būti suteikti įgaliojimai ginti viešąjį interesą pagal kompetenciją joms priskirtose srityse: Kultūros paveldo departamentui prie Aplinkos ministerijos ir Valstybinei miškų tarnybai. Projektai dėl šių pasiūlymų įgyvendinimo (Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 5 straipsnio pakeitimo ir papildymo 18¹ straipsniu įstatymo projektas bei Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 2, 5 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas) yra pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Dėl siūlomo reglamentavimo Nacionalinei žemės tarnybai nustatytais atvejais nebereikės kreiptis į prokuratūrą dėl viešojo intereso gynimo, ji galės tiesiogiai kreiptis į teismą. Tokiu būdu sutrumpės viešojo intereso gynimo proceso terminas, todėl susidarys prielaidos greičiau pašalinti pažeidimus, atsiradusius dėl viešąjį interesą pažeidžiančio sprendimo priėmimo.

Neigiamų priimto įstatymo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projekto priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto priėmimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymo projektą, kitų galiojančių įstatymų keisti nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekte nėra įtvirtinta naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymo projektą, įgyvendinamųjų teisės aktų parengti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų lėšų iš biudžeto nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Valstybinė žemė“, „teisė pareikšti ieškinį“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Žemės ūkio ministrė
Virginija Baltraitienė

2016-02-17

Projektas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446 32 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 32 straipsnio pakeitimas

1. Papildyti 32 straipsnio 3 dalį nauju 15 punktu:

„15) kai yra pagrindo manyti, kad viešasis interesas pažeistas valstybinės žemės naudojimo, valdymo bei disponavimo ja srityje, kreipiasi į teismą dėl viešojo intereso gynimo, išskyrus atvejus, kai viešasis interesas pažeistas dėl Nacionalinės žemės tarnybos arba institucijų, kurių funkcijas ji perėmė, veiksmų ar neveikimo. Tais atvejais, kai viešasis interesas pažeistas dėl Nacionalinės žemės tarnybos arba institucijų, kurių funkcijas ji perėmė, veiksmų ar neveikimo, Nacionalinė žemės tarnyba dėl viešojo intereso gynimo kreipiasi į prokuratūrą.“

2. Buvusį 32 straipsnio 3 dalies 15 punktą laikyti 16 punktu.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Žemės ūkio ministerijos
Teisės departamento direktorius

Andrius Burlėga

2016-01-07

Žemės ūkio ministrė
Virginija Baltraitienė

2016-01-11

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446 32 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 32 straipsnio pakeitimas

1. Papildyti 32 straipsnio 3 dalį nauju 15 punktu:

„15) kai yra pagrindo manyti, kad viešasis interesas pažeistas valstybinės žemės naudojimo, valdymo bei disponavimo ja srityje, kreipiasi į teismą dėl viešojo intereso gynimo, išskyrus atvejus, kai viešasis interesas pažeistas dėl Nacionalinės žemės tarnybos arba institucijų, kurių funkcijas ji perėmė, veiksmų ar neveikimo. Tais atvejais, kai viešasis interesas pažeistas dėl Nacionalinės žemės tarnybos arba institucijų, kurių funkcijas ji perėmė, veiksmų ar neveikimo, Nacionalinė žemės tarnyba dėl viešojo intereso gynimo kreipiasi į prokuratūrą.“

2. Buvusį 32 straipsnio 3 dalies 15 punktą laikyti 16 punktu.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Žemės ūkio ministrė
Virginija Baltraitienė

2016-01-11

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446 32 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
ANTI-KORUPCINIO VERTINIMO PAŽYMA**

Teisės akto projekto pavadinimas: Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – projektas).

Teisės akto projekto tiesioginė rengėja: Žemės ūkio ministerijos Žemės ir išteklių politikos departamento Žemės teisės skyriaus vyriausioji specialistė Daiva Radzevičiūtė, tel. 239 1351, el. p. daiva.radzeviciute@zum.lt.

Antikorupcinio požiūriu rizikingos teisės akto projekto nuostatos: nėra.

Eil. Nr.	Kriterijus	Pagrindimas (nurodomos konkrečios teisės akto projekto ar kitų teisės aktų nuostatos, pagrindžiančios teigiamą atsakymą, arba pateikiamos antikorupcinį teisės akto projekto vertinimą atliekančio specialisto pastabos ir pasiūlymai dėl korupcijos rizikos mažinimo)	Teisės akto projekto pakeitimas, mažinantis korupcijos riziką, arba teisės akto projekto tiesioginio rengėjo argumentai, kodėl neatsižvelgta į pastabą	Išvada dėl teisės akto projekto pakeitimų arba argumentų, kodėl neatsižvelgta į pastabą
		<i>pildo teisės akto projekto vertintojas</i>	<i>pildo teisės akto projekto tiesioginis rengėjas</i>	<i>pildo teisės akto projekto vertintojas</i>
1.	Teisės akto projektas nesudaro išskirtinių ar nevienodų sąlygų subjektams, su kuriais susijęs teisės akto įgyvendinimas	Projektu siūlomas reglamentavimas nesudaro išskirtinių ar nevienodų sąlygų subjektams.		☐ tenkina ☐ netenkina
2.	Teisės akto projekte nėra spragų ar nuostatų, leidžiančių dviprasmiškai aiškinti ir taikyti teisės aktą	Projekte nėra spragų ar nuostatų, leidžiančių dviprasmiškai aiškinti ir taikyti teisės aktą.		☐ tenkina ☐ netenkina
3.	Teisės akto projekte nustatyta, kad sprendimą dėl teisių suteikimo, apribojimų nustatymo, sankcijų taikymo ir panašiai priimančias subjektas atskirtas nuo šių sprendimų teisėtumą ir įgyvendinimą kontroliuojančio (prižiūrinčio) subjekto	Projekte išdėstytos nuostatos nėra susijusios su kokių nors teisių suteikimu, apribojimų nustatymu, sankcijų taikymu ir pan. asmenims.		☐ tenkina ☐ netenkina
4.	Teisės akto projekte nustatyti subjekto įgaliojimai (teisės) atitinka subjekto atliekamas funkcijas (pareigas)	Projekte Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos suteikiama teisė tiesiogiai kreiptis į teismą būtent šios institucijos kuruojamoje valstybinės žemės naudojimo, valdymo bei disponavimo srityje.		☐ tenkina ☐ netenkina
5.	Teisės akto projekte nustatytas baigtinis sprendimo priėmimo kriterijų (atvejų) sąrašas	Projekte nėra daroma pakeitimų, kurie būtų susiję su kokių nors sprendimų priėmimu.		☐ tenkina ☐ netenkina

Eil. Nr.	Kriterijus	Pagrindimas (nurodomos konkrečios teisės akto projekto ar kitų teisės aktų nuostatos, pagrindžiančios teigiamą atsakymą, arba pateikiamos antikorupcinį teisės akto projekto vertinimą atliekančio specialisto pastabos ir pasiūlymai dėl korupcijos rizikos mažinimo)	Teisės akto projekto pakeitimas, mažinantis korupcijos riziką, arba teisės akto projekto tiesioginio rengėjo argumentai, kodėl neatsižvelgta į pastabą	Išvada dėl teisės akto projekto pakeitimų arba argumentų, kodėl neatsižvelgta į pastabą
6.	Teisės akto projekte nustatytas baigtinis sąrašas motyvuotų atvejų, kai priimant sprendimus taikomos išimties	Projekte nėra daroma pakeitimų, kurie būtų susiję su kokių nors sprendimų priėmimu ar priimant sprendimus taikomomis išimtimis.		☐ tenkina ☐ netenkina
7.	Teisės akto projekte nustatyta sprendimų priėmimo, įforminimo tvarka ir priimtų sprendimų viešinimas	Projekte nėra daroma pakeitimų, kurie būtų susiję su kokių nors sprendimų priėmimu, jų įforminimo tvarka ar priimtų sprendimų viešinu.		☐ tenkina ☐ netenkina
8.	Teisės akto projekte nustatyta sprendimų dėl mažareikšmiškumo priėmimo tvarka	Projekte nėra daroma pakeitimų, kurie būtų susiję su sprendimų dėl mažareikšmiškumo priėmimu.		☐ tenkina ☐ netenkina
9.	Jeigu pagal numatomą reguliavimą sprendimus priima kolegialus subjektas, teisės akto projekte nustatyta kolegialaus sprendimus priimančio subjekto: 9.1. konkretus narių skaičius, užtikrinantis kolegialaus sprendimus priimančio subjekto veiklos objektyvumą; 9.2. jeigu narius skiria keli subjektai, proporcinga kiekvieno subjekto skiriamų narių dalis, užtikrinanti tinkamą atstovavimą valstybės interesams ir kolegialaus sprendimus priimančio subjekto veiklos objektyvumą ir skaidrumą; 9.3. narių skyrimo mechanizmas; 9.4. narių rotacija ir kadencijų skaičius ir trukmė; 9.5. veiklos pobūdis laiko atžvilgiu; 9.6. individuali narių atsakomybė	Projekte nėra daroma pakeitimų, kurie būtų susiję su kokių nors sprendimų priėmimu tiek kolegialiai, tiek vienasmeniškai.		☐ tenkina ☐ netenkina

Eil. Nr.	Kriterijus	Pagrindimas (nurodomos konkrečios teisės akto projekto ar kitų teisės aktų nuostatos, pagrindžiančios teigiamą atsakymą, arba pateikiamos antikorupcinį teisės akto projekto vertinimą atliekančio specialisto pastabos ir pasiūlymai dėl korupcijos rizikos mažinimo)	Teisės akto projekto pakeitimas, mažinantis korupcijos riziką, arba teisės akto projekto tiesioginio rengėjo argumentai, kodėl neatsižvelgta į pastabą	Išvada dėl teisės akto projekto pakeitimų arba argumentų, kodėl neatsižvelgta į pastabą
10.	Teisės akto projekto nuostatomis įgyvendinti numatytos administracinės procedūros yra būtinos, nustatyta išsami jų taikymo tvarka	Projekto nuostatomis įgyvendinti nėra nustatoma jokių administracinių procedūrų.		☐ tenkina ☐ netenkina
11.	Teisės akto projekte nustatytas baigtinis sąrašas motyvuotų atvejų, kai administracinė procedūra netaikoma	Projekto nuostatomis įgyvendinti nėra nustatoma jokių administracinių procedūrų, todėl jų netaikymo atvejai nenustatomi.		☐ tenkina ☐ netenkina
12.	Teisės akto projektas nustato jo nuostatomis įgyvendinti numatytų administracinių procedūrų ir sprendimo priėmimo konkrečius terminus	Projekto nuostatomis įgyvendinti nėra nustatoma jokių administracinių procedūrų, todėl jokie administracinių procedūrų ir sprendimo priėmimo terminai taip pat nenustatomi.		☐ tenkina ☐ netenkina
13.	Teisės akto projektas nustato motyvuotas terminų sustabdymo ir pratęsimo galimybes	Projektas nenustato nei konkrečių terminų, nei jų sustabdymo ir pratęsimo galimybių.		☐ tenkina ☐ netenkina
14.	Teisės akto projektas nustato administracinių procedūrų viešinimo tvarką	Projekto nuostatomis įgyvendinti nėra nustatoma jokių administracinių procedūrų, todėl nenustatoma ir administracinių procedūrų viešinimo tvarka.		☐ tenkina ☐ netenkina
15.	Teisės akto projektas nustato kontrolės (priežiūros) procedūrą ir aiškius jos atlikimo kriterijus (atvejus, dažnį, fiksavimą, kontrolės rezultatų viešinimą ir panašiai)	Projekto nuostatomis įgyvendinti nėra nustatoma jokių administracinių procedūrų, todėl nėra nustatomos ir kontrolės (priežiūros) procedūros.		☐ tenkina ☐ netenkina
16.	Teisės akto projekte nustatytos kontrolės (priežiūros) skaidrumo ir objektyvumo užtikrinimo priemonės	Projektas nenustato kontrolės (priežiūros) procedūrų, todėl nenustato ir kontrolės (priežiūros) skaidrumo ir objektyvumo užtikrinimo priemonių.		☐ tenkina ☐ netenkina

Eil. Nr.	Kriterijus	Pagrindimas (nurodomos konkrečios teisės akto projekto ar kitų teisės aktų nuostatos, pagrindžiančios teigiamą atsakymą, arba pateikiamos antikorporcinį teisės akto projekto vertinimą atliekančio specialisto pastabos ir pasiūlymai dėl korupcijos rizikos mažinimo)	Teisės akto projekto pakeitimas, mažinantis korupcijos riziką, arba teisės akto projekto tiesioginio rengėjo argumentai, kodėl neatsižvelgta į pastabą	Išvada dėl teisės akto projekto pakeitimų arba argumentų, kodėl neatsižvelgta į pastabą
17.	Teisės akto projekte nustatyta subjektų, su kuriais susijęs teisės akto projekto nuostatų įgyvendinimas, atsakomybės rūšis (tarnybinė, administracinė, baudžiamoji ir panašiai)	Projektu keičiamų nuostatų tikslas nėra nustatyti subjektams atsakomybės rūšių.		☐ tenkina ☐ netenkina
18.	Teisės aktų projekte numatytas baigtinis sąrašas kriterijų, pagal kuriuos skiriama nuobauda (sankcija) už teisės akto projekte nustatytų nurodymų nevykdymą, ir nustatyta aiški jos skyrimo procedūra	Projektu keičiamų nuostatų tikslas nėra nustatyti nuobaudų (sankcijų) skyrimo.		☐ tenkina ☐ netenkina
19.	Kiti svarbūs kriterijai	Nėra		☐ tenkina ☐ netenkina

Teisės akto projekto tiesioginė rengėja:

Žemės teisės skyriaus vyriausioji specialistė
Daiva Radzevičiūtė

(pareigos)

(vardas ir pavardė)

2016-01-04

(parašas)

(data)

Teisės akto projekto vertintoja:

Žemės teisės skyriaus vedėja
Gintarė Tumalavičienė

(pareigos)

(vardas ir pavardė)

2016-01-08

(parašas)

(data)

Žemės ūkio ministrė
Virginija Baltraitienė
2016-01-11

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai

2016-02-26 Nr. (1.6.) JT-217

Į 2016-02-22 Nr. 2D-704 (12.153)

Kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446 32 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, pagal kompetenciją išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, dėl šio projekto teisinio reguliavimo tikslo, teisinio reguliavimo priemonių, galimų teisinio reguliavimo pasekmių bei teisės technikos pastabų ir pasiūlymų neturi.

Kartu atkreiptinas dėmesys, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“ 78.1 papunkčio nuostatomis, teikia išvadas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos padalinių ir (ar) ministerijų atstovų (viceministrų, ministerijų kanclerių) pasitarime pareikštas pastabas patikslintiems įstatymo ar kito Lietuvos Respublikos Seimo teisės akto projektams, o, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 17 straipsnio 4 dalies nuostatomis, išvadoms gauti teikiamas *teisės akto projektas*, jį paskelbiant Teisės aktų informacinėje sistemoje ir nurodant subjektus, kurių išvados turi būti gautos. Atsižvelgiant į tai, kad, Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo statuto 135 straipsnio ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 20 straipsnio 2 dalies nuostatomis, laikytini Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto lydimaisiais dokumentais, šie dokumentai išvadoms gauti turėtų būti teikiami kartu su Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu.

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš

Asta Gedzevičiūtė, (8 5) 266 2881, el. p. a.gedzeviciute@tm.lt

Originalas nebus siunčiamas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446 32 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP NR. 16-109) (TAIS NR. 15-13685(2))**

2016-01-26 Nr. NV-262

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

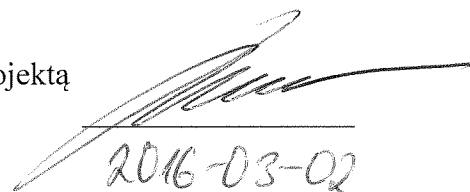
1. Siūlytina papildyti Projekto aiškinamąjį raštą informacija, kiek kartų Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos per paskutinius keletą metų kreipėsi į prokuratūrą ginti viešąjį interesą valstybinės žemės naudojimo, valdymo bei disponavimo ja srityje ir kiek tokio pobūdžio bylų nagrinėjama teismuose.

2. Atsižvelgiant į tai, kad Seimui teikiamas patobulintas Žemės įstatymo projektas, siūlytina tai atitinkamai nurodyti Vyriausybei pateiktame susijusiame Vyriausybės nutarimo projekte, t. y. Vyriausybės nutarimo projekto antraštėje ir jo 1 punkte įrašyti žodį „patobulintas“ atitinkamu linksniu.

Teisės taikymo skyriaus vedėjas

Dainius Petravičius

Siūlau įtraukti į Vyriausybės posėdžio (pasitarimo) darbotvarkės projektą

2016-03-02

Dėl Žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (TAP-16-107)(15-1368)(2))

Pranešėjas: Žemės ūkio ministrė V. Baltraitienė

Dalyvauja: Žemės ūkio ministerijos Žemės ir išteklių politikos departamento Žemės teisės skyriaus vyriausioji specialistė D. Radzevičiūtė

Klausimo kuratorius: V.Pavardė, parašas

Posėdžių rengimo skyriaus
patarėjas

P. Gerasimovič 2016-02-01

<p>Apsvarstyta ministerijų atstovų pasitarime</p> <p>2016-02-08 (data)</p>	<p>Ministerijų atstovų pasitarimo protokolo išrašas</p> <p>1. Pasirūlyta ŽŪM atsivelti į TD protokolus.</p> <p>2. Patvirtinti projekto svarstytą Vyriausybės posėdžio B dalyje.</p>
<p>Informacija apie projekto svarstymą Vyriausybės pasitarime ar/ir Vyriausybės posėdyje</p>	<p>Papildoma informacija</p>

prie 15 kl.

SUREDAGUOTA

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL PATOBULINTO LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446 32 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO PATEIKIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

_____ Nr. _____
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti patobulintam Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Seimui.
2. Įgalioti žemės ūkio ministrę Virginiją Baltraitienę, o jai negalint dalyvauti – žemės ūkio viceministrą Albiną Ežerskį atstovauti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, svarstant nurodytą įstatymo projektą Lietuvos Respublikos Seime.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Butkevičius

Žemės ūkio ministrė

Virginija Baltraitienė